Patrick Cockburn'un **Kaos ve Halifelik** kitabını okuyorum. Bende İngilizcesi de vardı: **The age of cihad** .
Her ne hikmetse İngilizce orijinalindeki "Islamic State and the great war of the Middle East" alt başlığı "Ortadoğu Mücadelesinde Cihatçılar ve Batı" olarak çevrilmiş. Cihat Çağı olan başlığın Kaos ve Halifelik diye çevrilmesi gibi… Asıl metindeki başlıkta Batı diye bir kelime yok, İslam Devleti de cihatçılar diye çevrilmiş. Türkçe çeviride bana garip gelen her cümle için İngilizce orijinaline -200 sayfa kadar okudum- bakmadım. Kitabın konu aldığı alanla –Irak ve Suriye- ilgili epeyce okuduğum için yeterince bilgim bulunuyor.

Cockburn'un kitabında başlangıçta özellikle ilgimi çeken İslam toplumlarındaki ikiyüzlülük ve kaypaklık oldu. Afganistan toplumunda dinin etkisi bizden oldukça fazladır ve bu ülkede insanların sürekli saf değiştirmesi normal bulunurmuş.

Kuzey Afganistan'da son olarak ABD ile birlikte çalışan Özbek bir general var: Dostum. Adam düşmanlarına çok acımasız davrandığı için sevilmezmiş. Bununla ilgili bir Afgan sözü de var: "Bugün düşmanlarına yaptığını yarın dostlarına da yaparsın."

Bunun anlamı bence şudur: bugün düşman olan, yarın dost olabilir, sonra tekrar düşman olabilir. General Dostum Kızıl Ordu'dan Taliban'a kadar herkesle işbirliği yapmış ve hepsine de ihanet etmiş. Dostlarından daha önce ihanet etmeyi beceriyormuş… Saf değiştirme hızı Afgan toplumunda alışılmış olana göre bile hızlıymış…

Kitap 2017'ye kadar gelmiyor, gelseydi Afganistan'da İslam Devleti (İD) ile El Kaida arasındaki rekabet ve çatışmaya da mutlaka yer verirdi. İran, El Kaida'yı destekliyor. Nedeni ise, İD onun Suriye'de rakibiydi ve Afganistan'daki Şiilere özellikle saldırmaktadır.

İran Suriye'deki savaşta büyük miktarda askeri güçle yer aldı. Aksi durumda İD, Suriye ordusunu dağıtmıştı. Lübnan'dan Hizbullah da ek olarak yardıma geldi. Yine de Rusya Federasyonu'nun bombardımanı olmasaydı İD, El Nusra ve benzerleriyle baş edemeyeceklerdi.

İki yıl kadar önce El Kaide'nin maddi sıkıntı içinde olduğunu, bu nedenle de elindeki arabaların ve bilgisayarların bir bölümünü sattığını okumuştum. Ne kadar doğrudur, bilmiyorum ama bu örgütün İD karşısında güç kaybettiği açıktı. Savaş alanında –Irak ve Suriye- El Kaida yoktu ve bu da zayıflaması için yeterli nedendi.

İD çok ilginç ve tarihiyle özellikle ilgilendiğim bir örgütlenme… 40 kadar ülkeden militan toplayabilen, militanlarının beşte biri kadın olan, Avrupa ülkelerinde üçüncü kuşaktan gençleri kazanabilen, seyyar militanları olan bir örgüt…

Rusya Federasyonu (RF) Çeçenistan'daki islamcı direnişi büyük oranda bitirince bu alandaki militanların bir bölümü Irak ve Suriye'ye gitti. Putin, Suriye'deki savaşta çok sayıda RF vatandaşı Çeçen militanın bulunduğunu ve savaşın bu yönüyle de kendilerini ilgilendirdiğini açıklamıştı. Kesin bilgi yok ama tahminlere göre bu militanların bir bölümü daha sonra Libya'ya gidiyorlar. Libya'da en güçlü islamcı örgüt bir süreden beri İD'dir. Nijerya'da Boko Haram'ın da İD'ye katıldığı bilgisini okudum, mümkündür ama kesin doğruluğundan emin değilim.

Boko Haram'ın anlamı, "Batı tipi eğitime hayır" demektir. Buradan anlaşılması gereken de özellikle kadınların okumaması gerektiğidir.

Afganistan'da Taliban bu konuda sert ve ılımlı iki kanada ayrılıyor: ılımlı olanlar kız çocuklarının erkeklerden ayrı olmaları şartıyla ilkokulu okuyabileceklerini düşünüyorlar. Öteki kanat buna karşıdır.

ABD bir ara bu ılımlı kanatla ittifak arıyordu. Afganistan'daki savaşın kazanılamayacağını çoktan görmüşlerdi.

İD ile ilgili olarak Oliver Roy'un Almancaya çevrilen kitaplarının hepsini okudum. Avrupa'da İD'ye en fazla militan sağlayan iki ülke Belçika ve Fransa'dır. Bu nedenle Fransızca yazan bir uzmanın görüşleri önemlidir.

Bildikleri her militanın çocukluğundan başlayarak hayatını inceliyorlar. Bu kişi nasıl militan oldu? Varılan sonuç sanılanın tersidir: kişi önce İD'ye katılmaya yöneliyor, sonra sıkı Müslüman oluyor. Bu durum İD'nin gençlerdeki başka duygulara hitap edebildiğini gösterir. Üçüncü göçmen kuşağının kenar mahalle çocukları; yoksulluk, gelecek yok ve genellikle küçük suçlardan hapse girip çıkmışlar. İçlerinde büyük tepki var ve İD de buna sesleniyor.

İnterneti sosyal bir mücadelede ilk kullanan Zapatistalardı, İD de interneti gayet iyi kullanıyor. Propaganda yöntemleri profesyonelce…

İslamcıların tipik özelliği olarak herkesle işbirliği yapabilirler ve ardından onlara düşman olabilirler, sonra tekrar dostluk gelebilir. Bu sürecin bir parçasını alıp buradan genelleme yaparsanız, yanılırsınız.

Kitabın Irak ile ilgili bölümünü bitirmedim. Saddam'ın yıkılması yazara göre bir çeşit devrimdi çünkü Osmanlı egemenliğinden beri ilk kez Irak'ta iktidar nüfusun yüzde 60'ını oluşturan Şiilere geçiyordu. İran'ın bunlar üzerinde güçlü etkisi bulunuyor ve böylece İran'ın etkisi Irak-Suriye üzerinden Lübnan'da Hizbullah'a kadar uzanıyor.

ABD'nin hatası konusuna takılmamak lazım çünkü politikada bir şeyi amaçlayarak adım atarken bambaşka şeylere de neden olabilirsiniz. (Başka bir yazıda belirtmiştim: Rojava'nın ortaya çıkmasında Türkiye'nin önemli payı vardır. Rojava'nın doğuşunun bir nedeni yıllardır orada yapılan çalışma ise, diğer nedeni de iktidar boşluğudur. Suriye'de merkezi hükümet güçlü olmayı sürdürseydi Rojava ortaya çıkamazdı, çıkarsa ezilirdi. Suriye'de merkezi rejimin zayıflatılmasında Türkiye'nin önemli payı vardır.)

Irak nüfusunun çoğunluğunu Şiilerin oluşturduğu ve Saddam yönetiminin de bunları bütün devlet kademelerinden dışladığı biliniyordu ve ek olarak Saddam rejiminin sonunun Irak'ın fiilen üçe bölünmesi anlamına geleceği de düşünülmüş olmalıdır. Şii Araplar, Sünni Araplar ve Kürtler… Bu kesimler arasında eskiden beri çatışma vardı. Saddam bunu terörle bastırıyordu, Saddam sonrasında ise özellikle Şiilerle Sünniler arasında yıllarca süren iç savaş gerçekleşecekti.

Bu kez Şiiler Sünnileri dışlamaya başlar. İD'nin hızlı yükselmesinde Saddam'ın dağıtılan ordusunun subayları önemli rol oynar. İD, Irak'ta artık dışlanan nüfus olan Sünni Araplara

dayanmaktadır.

Bir ordunun savaş tecrübesine sahip subaylara sahip olması önemlidir. Bunun olmadığı bir orduda gelişmiş silahlara sahip olunması bile anlam taşımaz, kullanamazlar. Bunu 1967'de İsrail-Mısır-Suriye arasındaki altı günlük savaşta görmüştük. Mısır'da Sovyet savaş uçakları bulunuyordu ve hava kuvvetleri İsrail ile başa çıkabilecek düzeydeydi. İyi bir radar sistemleri olduğu için İsrail'in hava baskını yapması da mümkün görünmüyordu.

Savaşta yaratıcı komutanlık önemlidir. İsrail uçakları havalanır ve Akdeniz'i dalgalara değecek kadar alçaktan uçarak geçerler, böylece de Mısır radarlarına yakalanmazlar. Mısır savaş uçaklarının büyük bölümü kalkış yapamadan imha edilir.

68'den Ne Kaldı? kitabında İsrail'in savaşı kazanmasının Batı Almanya'da büyük sevince neden olduğunu anlatmıştım. Ne ilgisi var derseniz, şöyle: O yılların en çok satan gazetesi **Bild**
'de İsrail'in savaşı kazanması, Stalingrad'ın intikamı olarak görülüyor. Yerde tahrip edilenler SSCB uçakları ya, bunun için…

"Yahudileri gaz odalarına göndereceğimize birlikte Rusya'ya yürüseydik, savaşı kazanmıştık!"

Bu nasıl bir anti komünizmdir, anlayın artık…

Konuyu dağıtmadan yazıyı bitireyim…